

Den danske Hær 1932-1941 - Telegrafbataljonen

Indledning

I forbindelse med Hærloven af 1922 gennemførtes en gennemgribende modernisering på det signaltekniske område, herunder et omfattende udviklingsarbejde kombineret med store materielanskaffelser. I midten af 1930'erne vurderes feltmateriellet at kunne stå mål med det bedste, der findes i udlandet (Kilde 2).

I det følgende beskriver jeg periodens telegraftropper og deres materiel, med fokus på telegrafkompagniet. Jeg har bibeholdt datidig praksis ved angivelse af en vogns trækheste, f.eks. 1⁴ (= en vogn, der trækkes af 4 heste). For at undgå sammenblanding med fodnoter, er disse derfor angivet som f.eks. ^x.

Telegrafbataljonen

Ved Hærordningen af 1932 kom ingeniørtropperne til at bestå af 1. og 2. Pionerbataljon og Telegrafbataljonen (tidligere 3. Pionerbataljon).

Kompagni:	Funktion:
------------------	------------------

7. Ingeniørkompagni	telegrafkompagni
---------------------	------------------

8. Ingeniørkompagni	radiokompagni
---------------------	---------------

9. Ingeniørkompagni	telegrafkompagni
---------------------	------------------

10. Ingeniørkompagni	telegrafkompagni
----------------------	------------------

11. Ingeniørkompagni	telegrafkompagni
----------------------	------------------

Telegrafbataljonen består herefter af:

- 4 telegrafkompagnier (ca. 300)
- 1 radiokompagni (som ved mobilisering opdeles i et antal radiodetachementer (á ca. 180), der fordeles til telegrafkompagnierne).

Telegrafbataljonen indsættes ikke som en samlet enhed men fordeles med 1 telegrafkompagni, med tilknyttet radiodetachementer, til Sjællandske og Jydske Division. Under et benævnes disse enheder *telegraftropper*.

Herudover stiller Telegrafbataljonen stabskompagnier til divisionerne samt Armékommandoens telegrafkompagni og stabskompagni. Endvidere stilles et antal landsdelstelefonkommandoer og -centralbetjeningskommandoer til bemanning af civile telefoncentraler i det aktuelle operationsområde.

Fredstidstildeling af materiel (1932-ordningen)

7. og 9. Ingeniørkompagni

- 3⁶ centralvogne
- 3⁶ multikabelvogne
- 6⁶ feltkabelvogne
- 2 jordlyttestationer
- 12 elektriske signalstationer
- 3 ladestationer
- 2 pakninger til feltmaterielvogne

10. Ingeniørkompagni

- 3⁶ centralvogne
- 6⁶ feltkabelvogne
- 8 elektriske signalstationer
- 3 ladestationer
- 2 pakninger til feltmaterielvogne

8. Ingeniørkompagni

- 6 SMA-stationer
- 11 MA-stationer
- 3 radiolyttestationer
- 3 radiopejlestationer
- 5 ladestationer
- 10⁴ SMB-stationer

11. Ingeniørkompagni

- 3⁶ centralvogne
- 3⁶ multikabelvogne
- 6⁶ feltkabelvogne
- 4⁴ felttelegrafvogne
- 2 jordlyttestationer
- 12 elektriske signalstationer
- 3 ladestationer
- 3 pakninger til feltmaterielvogne

Telegrafkompagnier

Et telegrafkompagni består af ca. 300 mand, inddelt i 4 delinger, som underopdeles i kolonner (vogne) og grupper (cykelberedne).

Telegrafkompagniet råder over 6 feltkabelvogne (feltkabelkolonner) á 12 km feltkabel, hver til bygning og vedligeholdelse af en enkelt forbindelse. Til anvendelse, hvor flere telefonforbindelser mellem to centraler er ønskelig, råder kompagniet over 3 multikabelvogne á 4 km dobbeltledning (5 ledninger).

Med feltkabel kan der i dagslys bygges 3-4 km linie i timen; multikabel udlægges med 2-2½ km/t. Udlægges feltkabel af gående hold er hastigheden 2-2½ km/t. Om natten er hastigheden halvdelen (eller mindre) af præstationen om dagen. Linierne kan inddrages noget hurtigere.

Kompagniet har endvidere personel og materiel til oprettelse og betjening af feltcentraler, til oprettelse af centralkommandoer på permanente centraler og til bygning af korte abonnentlinier til centralerne.

Endelig har kompagniet personel og materiel til blink- og flagsignalforbindelser (dette mandskab transporteres på cykler), et antal ladestationer til opladning af egne og afdelingernes signalakkumulatorer (på lastvogne) samt reservemateriel (på lastvogne).

Telegrafkompagniets materiel	Feltkabel	Multikabel	Felttelefoner	Vekslere
3 centralvogne	16 km (3 x 5,5)	--	30 stk. (3 x 10)	6 stk. (3 x 2)
3 multikabelvogne	--	12 km (3 x 4)	--	--
6 feltkabelvogne	72 km (6 x 12)	--	12 stk. (6 x 2)	--
I alt	88 km	12 km	42 stk.	6 stk.

Reservemateriellet svarer til 2 x ½ centralvogn, ½ multikabelvogn samt ½ feltkabelvogn, og er fordelt på 2 lastvogne.

Radiodetachementet

Et radiodetachment ved en division er på ca. 180 mand.

Radiodetachmentet har 1 á 2 feltradiostationer for sending og modtagning af type A (SMA-stationer) og 5 af type B (SMB-stationer) samt 3 feltradiostationer for modtagning af type A (MA-stationer). SMA-stationer anvendes normalt til divisionens forbindelser udadtil, mens SMB-stationerne benyttes til forbindelserne indenfor divisionens område. Desuden råder detachmentet over et antal ladestationer til opladning af egne og afdelingernes signalakkumulatorer.

MA-stationerne tjener hovedsagelig til aflastning for SM-stationerne, idet MA-stationerne kan anvendes ved modtagelse af depecher, mens SM-stationerne er optaget af anden korrespondance.

SMA- og MA-materiellet transporteres på lette lastvogne, mens SMB-materiellet transporteres på prodsvogne.

Radiodetachmentet kan endvidere tildeles et antal radiopejle- og radiolyttestationer.

Stabskompagnier

Et stabskompagni (ca. 160 mand) forestår vedkommende stabs bevogtning og centraliserer stabens ordonnanstjeneste, brevdue-tjeneste, chifrerings-tjeneste og flagetjeneste.

Stabskompagniet telegrafelement består af:

Ordonnansdeling Et antal fodordonnanser, cykelordonnanser og motorordonnanser samt en benzinvogn (med dunke med benzin og kander med olie).

Brevduedeling 5 brevduegrupper med 4 motorvogne, heraf en med et mobilt brevdueslag (60 duer), og en beholdning af føringsmidler for brevduer, depechebøger og depecheholdere.

Chifreringshold Med personel, transporteret på motorvogn, til chifring og dechifring af stabens signaler.

Flagehold Med 2 sæt signalflager og 2 kendingsflager. Holdet transporteres på 2 motorcykler.

Derudover indgår:

Stabsvagt Med 3 lastvogne samt 6 rekylgeværer M.1924, med luftmålssigtemidler og luftværnsstativ M.1931.

Køkkenvogn 6 kogekasser med dagens middag
Køkkenrekvisitter
157 brød og tørkostportioner (til kompagniet for 1 dag)

Telegrafkompagniets materiel

Centralvogn C. Fra Kilde 6.

Centralvogne

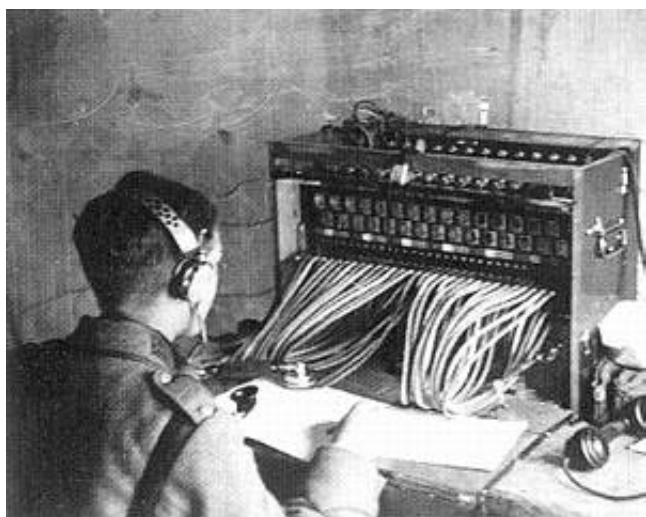
Centralvogn C er en 6-spændig prodsvogn, hvorpå der medføres følgende:

- 2 stk. 30-liniers vekslere
(1 løs og 1 fast monteret)
- 10 telefonstationer
- 5,5 km feltkabel

Der findes også en ældre model - Centralvogn B - som er en 4-spændig færdselsvogn med karosseri; materiellet er stort set tilsvarende Centralvogn C.

Feltcentral. Fra Kilde 2. (øverst til venstre)

*30-liniers veksler (det løse omstillingsbord).
Fra Kilde 6.*

Spændheste, 1934. Fra Kilde 6.

De ganske terrængående prodsvogne er bygget af stålplader og er udviklet ved 9. Ingeniørkompagni i årene 1924-26.

Multikabelkolonne. Fra Kilde 6.

Multikabelvogne

Multikabelvognen er en 6-spændig prodsvogn, hvorpå der medføres følgende:

- 4 km multikabel
(dobbelledninger)

Multikablet er indført i midten af 1920'erne og er beregnet til at dublere forbindelser mellem feltcentraler.

Feltkabelvogne

Feltkabelvogn C, 1934. Fra Kilde 6.

Feltkabelvogn C er en 6-spændig prodsvogn, hvorpå der medføres følgende:

- 12 km feltkabel
- 2 telefonstationer

Findes også i en stort set tilsvarende udgave - Feltkabelvogn B - med tilsvarende materiel.

Endvidere findes felttelegrafvogne, som er 4-spændige kassevogne, hvorpå der medføres: 2 km feltkabel, 8 km blanktråd og 6 telefonstationer.

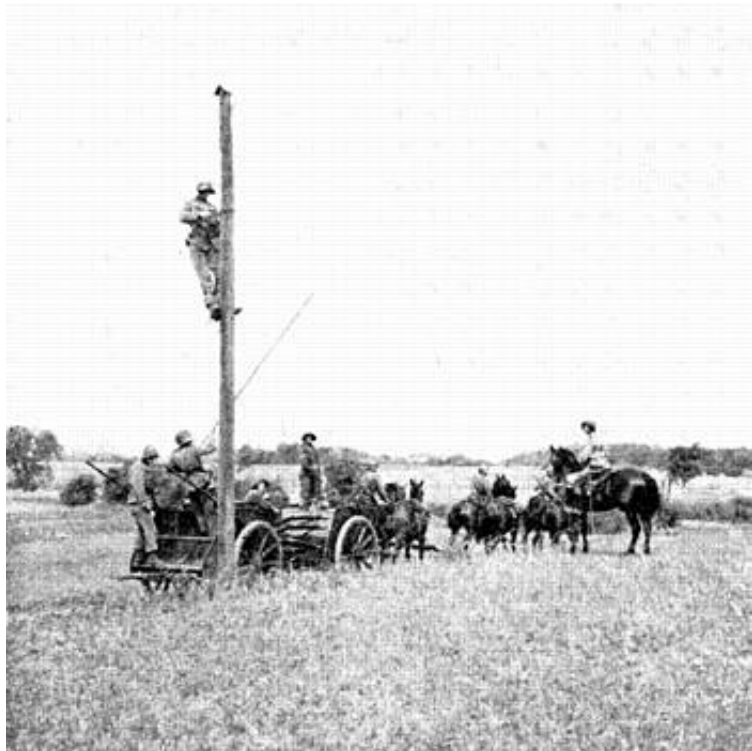
Blanktråden, der var forløberen for det isolerede feltkabel, var gået af brug, men blev genindført i 1932 som supplement til multikablet, men udgik igen med 1937-ordningen.

Feltkabelkolonne. Fra Kilde 3.

Bag på forstillingen ses mandskabets karabiner, i holdere på bagvæggen. Foran kolonnen ses kolonneførereren (en befalingsmand).

På prodsvognen står en telegrafsoldat med den udlæggestang, hvormed feltkablet placeres i vejtræer/hegn.

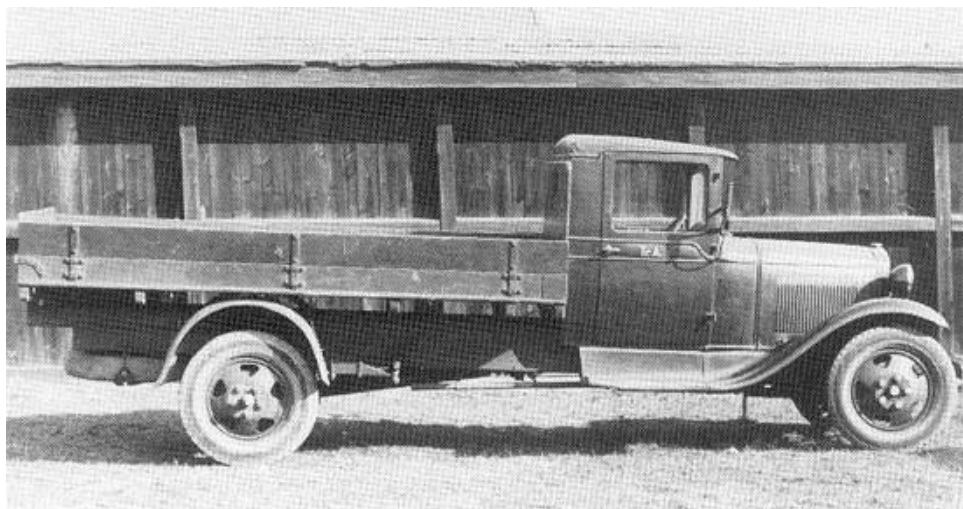
Feltkabelkolonne. Fra Kilde 3.

Udlægning direkte på jorden frarådes, da feltkablet derved er meget sårbart.

Høj linieføring anvendes på steder, hvor linien krydser en vej eller lignende. Kan linien føres i bestående telefonpæle, benyttes disse, ellers konstrueres anden overføring/underføring.

På billedet ses en telegrafsoldat, som iført klatresporer, har entret en telefonpæl, hvor han nu er ved at fastgøre det feltkabel, som er løftet ved hjælp af udlæggestangen.

Operationen overvåges nøje af kolonneføreren.

Ford lastvogn. Fra Kilde 7.

Feltmaterielvogne

Feltmaterielvognen er en let lastvogn, med langt lad, hvorpå der medføres materiel svarende til:

- ½ centralvogn
- ½ feltkabelvogn
- ½ multikabelvogn

(kun i visse kompagnier)

Lastvognen er muligvis ikke af den rigtige type; den er dog vist for at komplettere indtrykket af telegrafkompagniernes materiel.

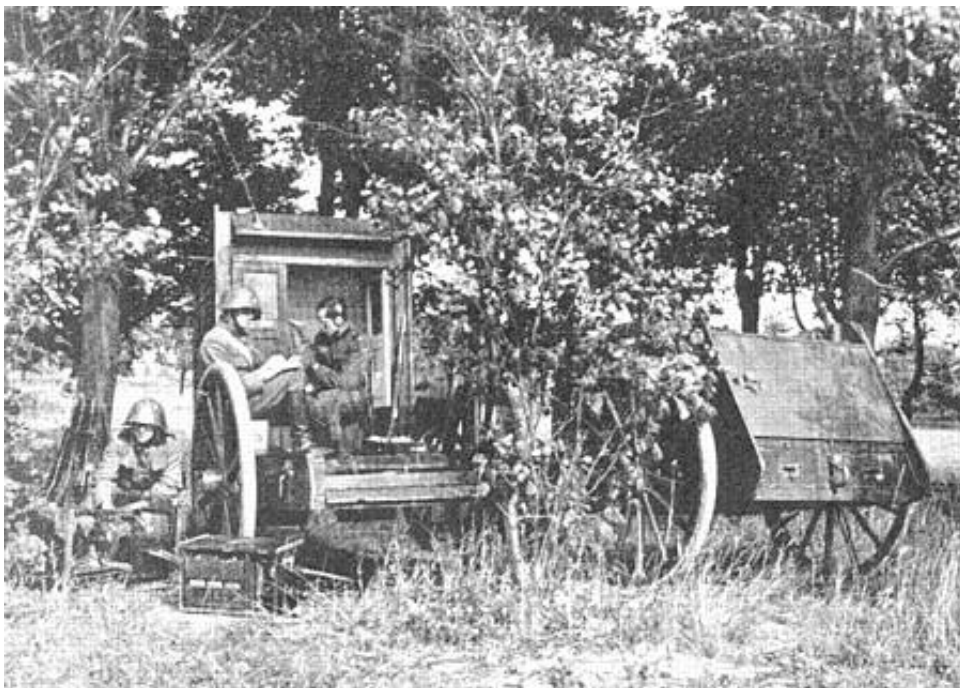
Træn

Telegrafkompagniet

- Kommandogruppevogn
- Beslagsmedevogn
- Lægevogn
- 2 køkkenvogne
- Havrevogn
- Redskabs- og materielvogn
- Benzinvogn
- Bagagevogn
- reservevogn

Radiodetachmentet

- Kommandogruppevogn
- Køkkenvogn
- Benzinvogn
- Reservevogn

Radioprodsvogn, med SMB-station. Fra Kilde 2.

For at få det fulde indtryk af telegrafkompagniets rullende materiel, må man forestille sig et antal personvogne samt motorcykler (solo og med sidevogn); jeg kender ikke det faktiske antal.

Radiodetachmentet

Radioprodsvogne

Radioprodsvognen er en 6-spændig prodsvogn, hvorpå der medføres

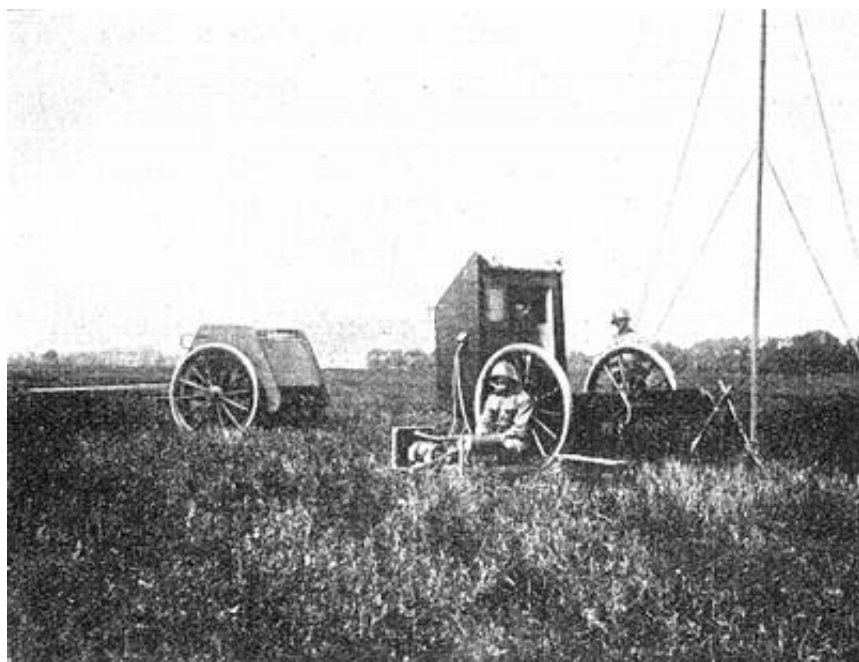
- 1 SMB-station

Stationen betjenes af 1 fører og 6 mand (3 telegrafister og 3 motorpassere); den kan oprettes på ca. 10 min. og nedbrydes på ca. 7 min.

Radiomateriellets rækkevidde	Telegrafi	Telefoni
Sende-modtage station type A (SMA-station)	100 km	45 km
Sende-modtage station type B (SMB-station)	50 km	15 km
Sende-modtage station type C (SMC-station)	15 km	6 km

Modtage station type A (MA-station) Kan kun modtage radiotelegrafi/-telefoni.

SMA- og SMB-stationerne er motordrevne rørsendere på 100 w henholdsvis 30 Watt.

Radioprodsvojn, med SMB-station. Fra Kilde 10.

De angivne rækkevidder er kun et gennemsnit om dagen, under jævnt normale terrænforhold og atmosfæriske forhold, og kun hvor det drejer sig om korrespondance mellem samme type station. SMA og SMB-stationer kan samarbejde indbyrdes, men derimod ikke med SMC-stationer (artilleriets).

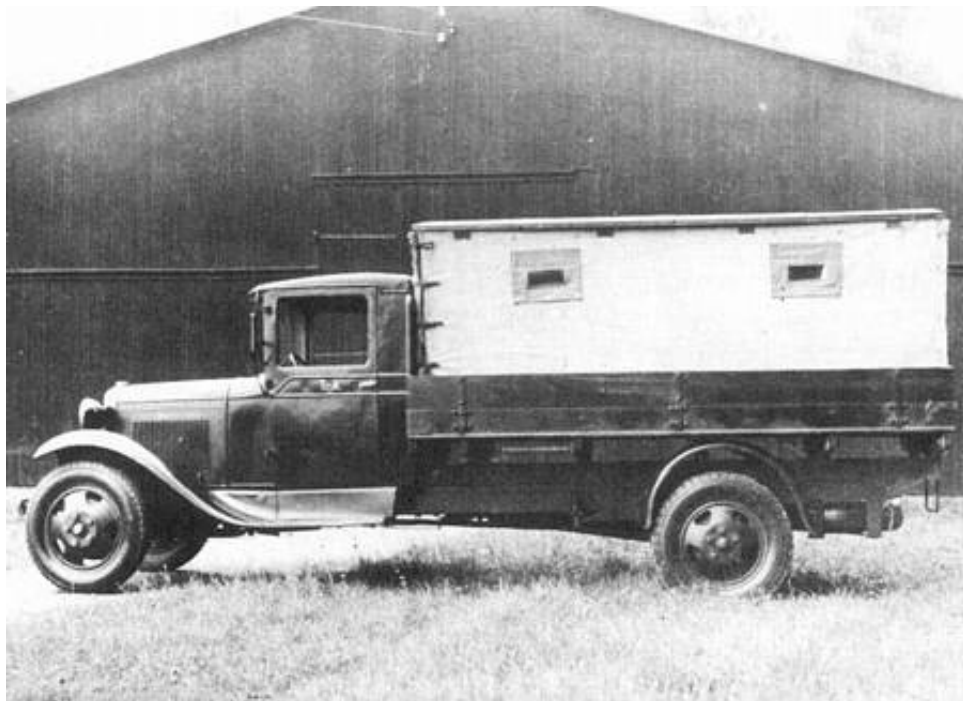
Set uden sløring får man et lidt bedre indtryk af materiellet.

Prodsvojnens overbygning kan tippe, hvorved der dannes et betjeningsrum for radiomanden.

Forrest ses den generator, der driver radioen.

Forstillingen er af samme type, som anvendes ved det øvrige hestetrukne signalmateriel (af nyeste type).

Radiovogne

Lastvogn af typen Ford A 1937 [A](#)).

Radioautomobilet medfører:

- 1 SMA-station

Stationen betjenes af 1 fører og 6 mand (3 telegrafister og 3 motorpassere); oprettes på ca. 15 min. og nedbrydes på ca. 10.

Lastvognen er muligvis ikke af den rigtige type; den er dog vist for at komplettere indtrykket af telegrafkompagniernes materiel.

Taktisk anvendelse

Jeg har valgt en principskitse fra Kilde 11 til at vise, hvorledes telegrafkompagniets signalmidler anvendes sammen med divisionens øvrige signalmidler.

Under fremrykning søger divisionen længst muligt at klare sig med radio og ordonnanser (motorordonnanser, rytterordonnanser og cykelordonnanser), idet den gemmer sit telefonmateriel til den egentlige kamp begynder. Meldinger bringes til det fremskudte meldingssamlested (på tegningen benævnt fremskudte meldecentral), som er bemandedet med en signalofficer samt radio- og signalmateriel med tilhørende personel, inklusive ordonnanser. Standpladsen vælges om muligt således, at den ved efterfølgende fremrykning kan anvendes som kommandostation for divisionen.

Snarest muligt lægges - med multikabel - en stamlinie frem til det fremskudte meldingssamlested, hvor der oprettes en feltcentral. Videre herfra lægges linier ud til regimenterne. Regimentet og bataljoner lægger tilsvarende forbindelser ud til underordnede led. Dette sker dog med enhedernes eget organisatoriske materiel, idet telegrafkompagniet principielt arbejder ned til regimentsniveau.

Artilleriet har sit eget signalnet, inklusive den SMC-station, der er vist nær divisionsstabens omstillingsbord. Billedet illustrerer divisionsartilleriførerens kommandostation, som er placeret nær divisionsstaben. Den tornysterradio, der er vist fremme ved artilleriobservatøren er en *fodfolksstation* (type SME), der blev indført umiddelbart før krigen.

Kilder

1. *Huskebog til brug i felten, ved øvelser og krigsspil* af H.H. Jørgensen, N. Olaf Møllers Forlag, København 1936.
2. *Danmarks Hær, Bind I og II* under redaktion af kaptajn Hector Boeck, kaptajn S.E. Johnstad-Møller og kaptajnløjtnant C.V. Hjalp, Selskabet til udgivelse af kulturskrifter, København 1934-1935.
3. *Ingeniørkorpset 1684-1934* af kaptajn Willy Andersen, Tidsskrift for Ingeniørofficerer, København 1934.
4. *Ingeniørregimentet 1880-1955* af oberst Niels Maare, Særtryk af Tidsskrift for Ingeniørofficerer, København 1955.
5. *Det danske Ingeniørkorps 1684-1984* af Ole L. Frandsen m.fl., Tøjhusmuseet, København 1984, ISBN 87-7491-143-0.
6. *Telegrafens Krønike* af oberst P.J. Foss m.fl., Selskabet af Telegrafofficerer, 1988, ISBN 87-987133-0-2.
7. *Automobilen i Hæren 1908-1983* af Frank Pedersen, 1983.
8. *Feltreglement III - Meddelelsetjenesten*, Krigsministeriet, København 1934, med rettelser frem til september 1938.
9. *Forsvarsbogen* af oberst T. Andersen, Gyldendal, København 1941.
10. *Lærebog for Hærens menige, 1. Del, Fælles for alle våben, korps og afdelinger*, København 1933 og 1939.
11. *Forbindelsetjeneste i moderne krig* af kaptajn i Generalstaben R. Ploug, Folk og Værn, Nr. 2, 1943.

Per Finsted

Noter:

Fra *Sjællandske Trænregiments historie*, udgivet af regimentet i 1991. Lastvognen er fra Trænaafdelingens første forsøg med fast ruf (metaltag og sejldugssider). Den pågældende udgave var beregnet til mandskabstransport og som batteritropsvogn i feltartilleriets motoriserede batterier